

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

ASYA-PASİFİK ÇALIŞTAYI

Yeniden Asya Açılımı Çerçevesinde
Fırsatlar ve Zorluklar

Bildiriler Kitabı

Editörler:

Ali Merthan Dünder & Mehmet Özay

FATİH
SULTAN
MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI: 45

ASYA-PASİFİK ÇALIŞTAYI: YENİDEN ASYA AÇILIMI ÇERÇEVESİNDE FIRSATLAR VE ZORLUKLAR BİLDİRİLER KİTABI

Editörler: Ali Merthan Dündar, Mehmet Özay

ISBN 978-605-2386-36-1

e-ISBN 978-605-2386-37-8

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları

Zeyrek Mahallesi Büyükkaraman Cad. No: 53 Fatih / İstanbul

Tel: 0212 521 81 00

Faks: 0212 521 84 84

Web: www.fsm.edu.tr

E-Posta: yayinevi@fsm.edu.tr

Yayınevi Sertifika No: 47914

İstanbul, Ocak, 2022

Tasarım: Dil Fikir Sanat

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın Ticaret ve Sanayi Limited Şirketi

Akçaburgaz Mah.137. Sokak No:12 Esenyurt / İstanbul

Tel: 444 62 18

E-posta: info@imakofset.com.tr

Web: www.imakofset.com.tr

Matbaa Sertifika No: 45523

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Kütüphanesi CIP

Asya-Pasifik Çalıştayı: Yeniden Asya Açılımı Çerçevesinde

Fırsatlar ve Zorluklar Bildiriler Kitabı / editörler Ali Merthan

Dündar, Mehmet Özay - İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf

Üniversitesi Yayınları, 2022.

xxvii, 320 s. ; 24 cm. – (Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Yayınları; 45)

ISBN 978-605-2386-36-1 / **e-ISBN** 978-605-2386-37-8

1. Türkiye -- Dış ekonomik ilişkiler -- Doğu Asya

I. Dündar, Ali Merthan II. Özay, Mehmet III. Dizi

HF1583.4 /.A89 2022 327.56105/ASY 2022

Copyright © Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, 2022

“Asya-Pasifik Çalıştayı: Yeniden Asya Açılımı Çerçevesinde Fırsatlar ve Zorluklar Bildiriler Kitabı” kitabında yayımlanan yazıların yasal ve bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Kitabın yayın hakkı Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi'ne aittir. Kitabın hiçbir bölümü yayıncının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt yöntemiyle veya başka bir yöntemle çoğaltılamaz, bir veri muhafaza sisteminde saklanamaz veya iletilemez. Kaynak göstermek kaydıyla alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

AÇILIŞ KONUŞMALARI

<i>Serdar Çam</i>	xiii
<i>Abdullah Eren</i>	xix
<i>Fahameddin Başar</i>	xxiii
<i>Ali Merthan Dündar</i>	xxv

I. BÖLÜM

Asya Açılımı Bağlamında Bölgeye Yönelik Akademik ve Diplomatik Örgütlenme <i>Seriye Sezen</i>	3
Seçilmiş Asya-Pasifik Ülkelerinin Tarımsal Politika Göstergeleriyle Karşılaştırılması <i>Serkan Gürlük</i>	39
Yeniden Asya Açılımında Kazan-Kazan Müzakerelerinin Tesisi <i>Ünsal Sığrı</i>	53
MIKTA Yapılanması İçinde Türkiye ve Avustralya: Arka Plân, Beklentiler ve Roller <i>Gürol Baba</i>	65
Türkiye'nin Yeniden Asya Açılımı ve Bölgesel Güçler: Çin-Myanmar İlişkileri <i>Kadir Temiz</i>	79
Türkiye'nin Asya-Pasifik'te Bölgesel Bir Güç Olan ASEAN'la İlişkilerinde Beklentiler, Hayaller ve Gerçekler <i>Mehmet Özey</i>	93
Teknoloji, Asya-Pasifik ve Türkiye: Çin ve Hindistan'ın Yapay Zekâ Çalışmaları Üzerinden Türkiye'ye Öneriler <i>İsmail Ermağan</i>	145
Yeniden Asya Açılımı Bağlamında Geçmişten Günümüze Türkiye-Hindistan İlişkileri <i>Yalçın Kayalı</i>	165

Yeniden Asya Açılımı Bağlamında Özbekistan-Kırgızistan Arasındaki Sorunlarda Türkiye'nin Arabuluculuk Rolü Üzerine Bir Değerlendirme 187
Ragıp Kutay Karaca & Mehmet Töre Yıldırım

Asya'dan Türkiye'ye Yönelik Düzenli ve Düzensiz Göç Hareketleri: Gelecek Öngörülleri ve Politika Önerileri 211
Şebnem Akçapar

Asya Pasifik Bölgesi Özelinde Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Mimarisi 227
Haluk Karadağ

Türkiye'nin 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu Üzerindeki Konumu 237
Altay Atlı

II. BÖLÜM

Asya-Pasifik Bölgeleri İle İlişkilerde Akademik İşbirliklerinin Önemi: Japonya GLOCAL AGE 2020 Öğrenci Değişim Projesi Örneği 257
Oğuz Can Turgay

Yükselen Asya Bölge, Bölgeselleşme ve Türkiye'nin Yaklaşımı 263
Hatice Çelik

Türkiye-Japonya İlişkileri Çerçevesinde Güney-Güney İşbirliği Fırsatları 271
Bahadır Pehlivan Türk

Türkiye ile Kore Arasındaki İlişkilerde Gözden Kaçanlar-Yeni Fırsatlar 277
M. Ertan Gökmen

Türkiye-AB Gümrük Birliği ve Türkiye'nin Doğu Asya Politikası: Fırsatlar, Zorluklar 285
Çınar Özen

Orta Asya Üzerinden Doğu Asya'ya Ulaşmak: Kadim Bağlantıların İhyası 291
Vakur Sümer

III. BÖLÜM

Kapanış Değerlendirmesi 299
Kezban Nilvana Darama Yıldırımgeç

Çalıştay Sonuç Bildirgesi 309

DİZİN 315

Asya Pasifik Bölgesi Özelinde Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Mimarisi

Haluk Karadağ

@ Dr. Öğretim Üyesi, Başkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü,
E-posta: hkaradag@baskent.edu.tr,
ORCID: 0000-0001-7577-763X

Özet

Gelişen bilgi ve teknoloji ortamında Alvin Toffler'in dediği gibi üçüncü dalga toplumları "telekomünikasyon toplumu" olarak adlandırılmaktadır (Toffler, 2008: 457). Bu denli hızlı yayılan iletişim ortamı elbette ki, toplumlar arası ilişkilerde etkin bir rol oynayacaktır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kitle iletişim araçlarının yayılması, teknolojik açıdan kuvvetli olanların zayıf olanlara nazaran üstünlüğünü ortaya çıkarmaya başlamıştır. Son kullanıcılar anlamında ortaya çıkan kamuoyu kavramı giderek önem kazanmıştır. Hükümetler isteseler de istemeseler de, kamuoyunun iradesine boyun eğmeye başlamıştır. Adı henüz o dönemde konmamış olsa da, 2. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından Soğuk Savaş ile birlikte sonraları yumuşak güç olarak adlandırılan dış politika araçları yürürlüğe girmiştir. İşte "Kamu Diplomasisi" adı verilen kavram da bu süratli gelişmelerin uluslararası ilişkiler alanına sirayet etmesinden başka bir şey değildir.

Bu etkileşimin sonucu olarak "kamuoyu" kavramının önemi ortaya çıkmış ve toplulukların fikirleri değer kazanmaya başlamıştır. Ülke yöneticileri giderek kamuoylarını daha fazla dikkate almaya başlamış ve onları yönlendirmeye çalışmışlardır. Bu yönlendirme çabaları artarak ve çeşitlenerek devam etmiş, nihai olarak devletler tarafından sıklıkla kullanılır hale gelmiştir. Bütün bu gelişmelere paralel olarak, konuyla ilgili araştırmalar da artmıştır. ABD'nde bulunan Tufts Üniversitesi'nde dönemin Fletcher Hukuk Fakültesi (*Law of Fletcher School*) Dekanı olarak görev yapan Edmund Gullion, 1965 yılında kamuoyunu etkileme araçları arasında ayırma giderek, yeni bir kavram olarak "kamu diplomasisi" kavramını ortaya atmıştır.

Kamu diplomasisini kavramsal olarak, "bir devletin, uluslararası ortamda dış politikasının icrasında kullandığı resmî diplomatik kanallara ilave olarak; birey, grup, şirket vb. unsurlarını devreye sokarak hedef topluluğu ve karar vericilerini olumlu şekilde etkilemek suretiyle kendi milli çıkarlarını sağlaması faaliyetlerinin bütünüdür" şeklinde tanımlayabiliriz (Karadağ, 2016: 19). Tanımdan da anlaşılacağı üzere, burada devletin yönlendiriciliği önemlidir. Yani hedef toplumu etkilemek için seçilecek unsurların resmî organlar tarafından belirlenmesi, desteklenmesi ve yönlendirilmesi esastır. Bu yapılmadığı takdirde uygulama gelişigüzel kazanmakta ve etkisiz kalmaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetleri, ülkelerin sahip olduğu yumuşak güçlerin, ülke çıkarları doğrultusunda ve karar vericiler tarafından belirlenen hedeflere yönlendirilmesi suretiyle oluşturulmaktadır.

Burada açıkça ifade edebiliriz ki, eğer bir ülke gücünü başka ülkelerin gözünde meşrulaştırabilirse, arzularına ulaşma konusunda daha az dirençle karşılaşmaktadır. Eğer kültürü ile ideolojisi çekiciyse, diğer ülkeler onun peşinden gitmekte tereddüt etmeyeceklerdir Diğer ülkelerin faaliyetlerinin kendi arzusu doğrultusunda yönlendirilmesini veya sınırlandırılmasını sağlayacak kurumların desteklenmesine yardımcı olabilir, masraflı olarak değerlendirilebilecek diğer zorlama yöntemlerine -havaç ve sopa tekniği kullanılabilecek yöntemlere- gerek kalmayacaktır. Özellikle bir ülkenin, kültürünün evrenselliği ve uluslararası faaliyet alanlarını yöneten uygun kuralları ve kuramları oluşturabilme kabiliyeti son derece önemli yumuşak güç kaynaklarıdır. Demokrasi, kişisel özgürlük, daha

yüksek toplumsal düzeye ulaşmak ve açıklık gibi değerler dış politikada ülkelerin yumuşak gücüne katkıda bulunan hususlardır (Nye, 2003: 13). Kamu diplomasisinin özünde, dost ve düşman unsurlarla tarafsızları şekillendirme vardır. Bunda amaç herhangi bir faaliyet öncesinde uygulayıcı devletin dış politik hedeflerine yönelik olarak diğer ülkelerde uygun kararlar alınmasını sağlayacak altyapının oluşturulmasıdır. Böylece, asgari düzeyde tepki ile karşılaşılmış ve kamuoyu ikna edilmiş olmaktadır.

Yapılan kamu diplomasisi tanımı ışığında devletlerin dış politikalarının ne şekilde belirlendiğini ortaya koymak gerekmektedir. Çünkü bu noktadan itibaren bir sonraki aşama olan kamu diplomasisi faaliyetlerine geçilmiş olmaktadır. Hemen hemen bütün ülkelerin dış politikaları devletin resmî organları tarafından ve müştereken tespit edilmektedir. Bir devletin resmî dış politikası, yani hedefleri belirlendikten sonra bu maksadın tahakkuku için bütün unsurlar seferber edilmektedir. Biz burada söz konusu icra unsurlarını kamu diplomasisi uygulama faaliyetleri olarak ele almaktayız. Böylece, devletlerin tespit edilmiş olan hedeflerini elde edebilmek için resmî organları tarafından yönlendirilen kamu diplomasisi faaliyetleri başlatılmış olmaktadır. Burada kamuoyunun etki altına alınması çok önemli olmaktadır. Çünkü kamuoyları devletlerin dış politikada karar verme süreçleri üzerinde en etkili hususlardan birisidir. İnandırıcı olma, gerçekçi görünme toplumların ikna edilmesinde önemli bir kıstastır. Günümüz iletişim dünyasında, olaylar çok kısa bir zaman içerisinde dünya genelinde duyulabilmektedir. Bu maksatla bahse konu uygulamalarda medyanın etkin rolü göz ardı edilmeden dikkate alınmalıdır.

Türkiye'nin söz konusu uygulamaya ihtiyacı bulunup bulunmadığı konusunda verilecek en uygun cevap şüphesiz ki "evet" olacaktır. Tarihsel ve coğrafi olarak üç kıtadaki ülkeler ile bağları olan bir Türkiye'nin bu husustan sarfi nazar etmesi düşünülemez. Günümüz itibarıyla varılan noktada da, söz konusu uygulamaları görmekteyiz. Burada kısaca zikretmek gerekirse, başta TİKA olarak bilinen Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı olmak üzere, Türk Silahlı Kuvvetleri, TRT (TRT World), Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay, AFAD vb. birçok vasıta ile Türkiye uluslararası ortamda çok yönlü bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütmektedir.

Yumuşak gücün amaç odaklı hale getirilmesi olarak ifade edilen kamu diplomasisi, modern anlamda ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde kavramsal olarak kullanılmaya başlamış olsa da, esasen uygulamaları kavramın ortaya çıkışından çok daha önce karşımıza çıkmaktadır. Tarihte "istimalet politikası" olarak Osmanlı Devleti tarafından 1300'lü yıllarda Anadolu'nun Türkleştirilmesinde uygulanan kamu diplomasisi pratikleri günümüzde dünya genelinde birçok enstrüman ile sürdürülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti özelinde bakılacak olursa, ülkenin Balkanlar'dan Ortadoğu ve Kuzey Afrika'ya, Kafkaslar'dan Asya'ya kadar tüm coğrafyalarda kamu diplomasisi uygulama potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Çünkü kamu diplomasisi mimarisinin altı tane oluşum ve uygulama basamağının en temelinde yer alan tarihi ve kültürel vasıtalar ile ekonomik vasıtalar Türkiye'nin elinde mevcuttur. Diğer dördü ise, binayı taşıyan kolonlar olan ulusal ve uluslararası medya, uluslararası ortamda ikna edicilik, teknolojik altyapı ve mevcut teknolojiyi kullanabilme ile kamu diplomasisi planlama ve uygulayıcıları için uygun teşkilatlanma olarak ifade edilebilir. Bunlar da, kamu diplomasisi mimarisinin kusursuz çalışması için gerekli vasıtalar.

Tarihsel perspektiften bakıldığında Doğu ve Güneydoğu Asya'da Türkiye'nin Japonya ile karşılıklı saygı ve hoşgörüye dayanan bir diyalogu, Güney Kore ile ülkenin yok olma eşiğinden kurtarılmasında doğrudan katkı sağlayan ülkelerden biri olması ve Çin Halk Cumhuriyeti ile asırlar öncesinden komşuluk ilişkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Malezya ve Endonezya ile "halifelik" makamının sağlamış olduğu özel bir ayrıcalık sahibi olduğu bilinmektedir. Bu maksatla Türkiye Cumhuriyeti devletinin Asya-Pasifik bölgesinde kamu diplomasisi uygulamaları bağlamında belirgin avantajlara sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu avantajların devletler arasında, karşılıklı iş birliği mekanizmaları tesis temek yoluyla işlevsel hale getirilmesi için bahse konu coğrafya özelinde yeni bir kamu diplomasisi mimarisine ihtiyaç duyulduğu yadsınmaz bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Kamu diplomasisi, yumuşak güç, kamuoyu, TRT World, Asya-Pasifik

Giriş

Gelişen bilgi ve teknoloji ortamında Alvin Toffler'in dediği gibi, üçüncü dalga toplumları "telekomünikasyon toplumu" olarak adlandırılmaktadır (Toffler, 2008: 457). Bu denli hızlı yayılan iletişim ortamı elbette ki, toplumlararası ilişkilerde etkin bir rol oynayacaktır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, kitle iletişim araçlarının yayılmasıyla teknolojik açıdan kuvvetli olanların zayıf olanlara nazaran üstünlüğü ortaya çıkmaya başlamıştır. Son kullanıcılar anlamında, ortaya çıkan kamuoyu kavramı giderek önem kazanmıştır. Hükümetler isteseler de istemeseler de, kamuoyunun iradesine boyun eğmeye başlamıştır. Adı henüz o dönemde konmamış olsa da, 2. Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından Soğuk Savaş ile birlikte sonraları yumuşak güç olarak adlandırılan dış politika araçları yürürlüğe girmiştir. İşte, "Kamu Diplomasisi" adı verilen kavram da bu süratli gelişmelerin uluslararası ilişkiler alanına sirayet etmesinden başka bir şey değildir.¹

Bu etkileşimin sonucu olarak, "kamuoyu" kavramının önemi ortaya çıkmış ve toplulukların fikirleri değer kazanmaya başlamıştır. Ülke yöneticileri giderek kamuoylarını daha fazla dikkate almaya başlamışlar ve onları yönlendirmeye çalışmışlardır. Bu yönlendirme çabaları artarak ve çeşitlenerek devam etmiş, nihai olarak devletler tarafından sıklıkla kullanılır hale gelmiştir. Bütün bu gelişmelere paralel olarak, konuyla ilgili araştırmalar da artmıştır. ABD'nde bulunan Tufts Üniversitesi'nde dönemin Fletcher Hukuk Fakültesi (Law of Fletcher School) Dekanı olarak görev yapan Edmund Gullion, 1965 yılında kamuoyunu etkileme araçları arasında ayırma giderek, yeni bir kavram olarak "kamu diplomasisi" kavramını ortaya atmıştır.

Yapılmış olan pek çok tanım, kavramın ifade edilebilmesi için yeterince açık olmadığından, yeni bir tanımlama yapma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Kamu diplomasisini kavramsal olarak, "bir devletin, uluslararası ortamda dış politikasının icrasında kullandığı resmî diplomatik kanallara ilâve olarak birey, grup, şirket vb. unsurlarını devreye sokarak hedef topluluğu ve karar vericilerini olumlu şekilde etkilemek suretiyle kendi milli çıkarlarını sağlaması faaliyetlerinin bütünüdür" şeklinde tanımlayabiliriz (Karadağ, 2016: 19). Tanımdan da anlaşılacağı üzere, burada devletin yönlendiriciliği önemlidir. Yani hedef toplumu etkilemek için seçilecek unsurların resmî organlar tarafından belirlenmesi, desteklenmesi ve yönlendirilmesi esastır. Bu yapılmadığı takdirde uygulama gelişigüzel kazanmakta ve etkisiz kalmaktadır. Kamu diplomasisi faaliyetleri ülkelerin sahip olduğu yumuşak güçlerin, ülke çıkarları doğrultusunda ve karar vericiler tarafından belirlenen hedeflere yönlendirilmesi suretiyle oluşturulmaktadır.

1 Çalışmada ortaya konan hususların bir kısmı yazarın, "Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut: Kamu Diplomasisi" adlı eserinden alınmıştır.

Burada açıkça ifade edebiliriz ki, eğer bir ülke gücünü başka ülkelerin gözünde meşrulaştırabilirse, arzularına ulaşma konusunda daha az dirençle karşılaşmaktadır. Eğer kültürü ile ideolojisi çekiciyse, diğer ülkeler onun peşinden gitmekte tereddüt etmeyeceklerdir. Diğer ülkelerin faaliyetlerinin kendi arzusu doğrultusunda yönlendirilmesini veya sınırlandırılmasını sağlayacak kurumların desteklenmesine yardımcı olabilirse, masraflı olarak değerlendirilebilecek diğer zorlama yöntemlerine yani, havuç ve sopa tekniği kullanılabilecek yöntemlere gerek kalmayacaktır. Özellikle bir ülkenin, kültürünün evrenselliği ve uluslararası faaliyet alanlarını yöneten uygun kuralları ve kurumları oluşturabilme kabiliyeti son derece önemli yumuşak güç kaynaklarıdır. Demokrasi, kişisel özgürlük, daha yüksek toplumsal düzeye ulaşmak ve açıklık gibi değerler, dış politikada ülkelerin yumuşak gücüne katkıda bulunan hususlardır (Nye, 2003: 13). Kamu diplomasisinin özünde, dost ve düşman unsurlar ile tarafsızları şekillendirme vardır. Bunda amaç, herhangi bir faaliyet öncesinde uygulayıcı devletin dış politik hedeflerine yönelik olarak diğer ülkelerde uygun kararlar alınmasını sağlayacak altyapının oluşturulmasıdır. Böylece asgari düzeyde tepki ile karşılaşmış ve kamuoyu ikna edilmiş olmaktadır.

Toplumları etkilemeye yönelik teknikler, önceleri "psikolojik harekât" olarak adlandırılıyordu. Uygulamada daha ziyade hedef kitleyi karıştırmak, zayıflatmak gibi hasmane teşebbüsleri ifade eden bu kavramın yerine, son yıllarda giderek artan şekilde kamu diplomasisi kavramının tercih edildiği görülmektedir. Ancak, psikolojik harekât kavramından kamu diplomasisi kavramına geçişin sebebi, sadece yol açtığı olumsuz çağrışımından ibaret değildir. Psikolojik hareketin yürütülmesinde kullanılan araçların korkutmaya dayalı olup bu nedenle olumsuz motivasyon unsurunu kullanması, yani hasım kitlenin iradesinin kırılması konusunu ihtiva etmektedir. Oysa kamu diplomasisi, "olumlu motivasyon" unsurunu kullanmakta ve toplumun iradesinin kırılarak istenilenin yaptırılması yerine, söz konusu iradenin şekillendirilmesi yoluyla kitlenin ikna edilmesi tercihini ön plâna almaktadır. Propaganda kavramı ile karşılaştırıldığında ise, kamu diplomasisinde "doğruluk" ve "olumluluk" hususları ön plâna çıkmaktadır. Bu bağlamda, kamu diplomasisinin amacını kısaca, devletlerin karar verme mekanizmalarında yer alan aktörlerin tercihlerini şekillendirmek olarak ifade edebiliriz.

Bu nokta nazarı itibarıyla birbiriyle sıklıkla karıştırılan "kamu diplomasisi" kavramı ile "yumuşak güç" kavramı arasındaki ilişkiye de kısaca değinmek faydalı olacaktır. Her iki kavram da birer dış politika tekniği olarak, birbirine yakın anlamları çağrıştırmakta olup hemen hemen aynı araçları kullanmaktadır. Her ikisi arasında çok net bir ayrıma gidilememekle birlikte, yumuşak güç kavramı kamu diplomasisi kavramından güttüğü amaç, uygulandığı saha, kullanıldığı kurum ve organizasyonlar, hedeflediği kitle ve uygulandığı süre bakımından az da olsa farklılık göstermektedir. Yani

kısaca ifade etmek gerekirse kamu diplomasisi faaliyetlerinin arkasında devletler bulunmaktadır. Yumuşak güç ise kamu diplomasinin amaç odaklı hale getirilmiş şeklidir.

Kamu diplomasisi mimarisi kapsamında altı tane oluşum ve uygulama basamağından bahsedebiliriz. Bu basamaklar, kamu diplomasisi uygulamaları için kolaylaştırıcı rol oynamaktadır. Bunlardan ilk ikisi, kamu diplomasisi için temel teşkil eden ve diğerlerine nispetle daha önemli olan ekonomik altyapı ile tarihî ve kültürel altyapıdır. Diğer dört tanesi, binayı taşıyan kolonlar olan ulusal ve uluslararası medya, uluslararası ortamda ikna edicilik, teknolojik altyapı ve mevcut teknolojiyi kullanabilme ile kamu diplomasisi plânlama ve uygulayıcıları için uygun teşkilatlanma olarak ifade edilebilir. Bunlar, kamu diplomasisi mimarisinin kusursuz çalışması için gerekli vasıtalaradır.

Kamu diplomasisi bir kavram olarak modern anlamda ilk kez Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılmaya başlansa da, esasen uygulamaları kavramın ortaya çıkışından çok daha önce karşımıza çıkmaktadır. Aslında, Osmanlı Devleti bu kavramı daha önce keşfetmiş ve hayata geçirmiştir dersek sanırım abartmamış oluruz. Halil İnalçık bu tespitimizi doğrular nitelikte, Osmanlı'nın genişleme politikası hakkında yapmış olduğu çalışma ile en kesin bilgileri veren kişi olmuştur. İnalçık'ın bahsetmiş olduğu, "istimâlet politikası" Osmanlı'nın kuruluş yıllarında uygulanan, özellikle de Batı'ya ve Balkanlara doğru genişleme ve yayılma serüveninin güzel bir örneğini teşkil etmektedir. Kamu diplomasisi kavramının ortaya atılmasından yaklaşık yedi yüz yıl önce, Osmanlı tarafından uygulanan söz konusu politikanın anahtar kelimesi olan "istimâlet" kelimesinin sözlük anlamına baktığımızda, "uyma, meyl etme, ikna etme, gönül çekme, cezbettirmek, meylettirmek" gibi kavramlarla karşılaşmaktayız.

Halil İnalçık tarafından kaleme alınan *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi* isimli eserin son kısmında yer alan lügâtçede ise istimâlet kelimesi, "bir kimseyi, bir şeyi kabule yatkın hale getirmek, fethedilen yerlerdeki veya düşman topraklarındaki ahaliyi kazanma" şeklinde bir Osmanlı terimi olarak ifade edilmiştir. Bununla birlikte, yerli gayrimüslim ahaliyi çeşitli vaatlerle yumuşak ve müsamahalı davranarak kazanmak ve bu suretle Osmanlı hâkimiyet sahasını genişletmek manasında da kullanılmaktadır. Örneğin Osman Bey, Germiyanogulları Beyliği tarafından düzenlenen yağma amaçlı akınlara karşı bölgede yerleşik Hıristiyan unsuları koruma görevini üstlenmiş, fethedilen yerlerde yerli Hıristiyan halkı, köylü ve şehirliye uygulanan istimalet politikası ile yerlerinde bırakıp himaye altına almıştır. Halil İnalçık'ın belirttiği üzere bu uygulama Osmanlı döneminde icra edilen istimâlet politikasının ilk uygulamasıdır.

Kıscacası, Osmanlı fethettiği bölgelerde hâkimiyet tesis etmekte ve bu hâkimiyeti asimilasyon yoluyla değil, ikna etmek usulüyle kalıcı hale getirmekteydi. Kendi

idarecilerinin yönetiminden memnun olmayan yerli halk, Osmanlı'nın hoş görülmesi uygulamalarından memnun kalmakta ve Osmanlı yönetiminin idareyi ele almasına sıcak bakmaktaydı. Buradan şunu açıkça ifade edebiliriz ki, Osmanlı'dan itibaren kamu diplomasisi uygulamaları aslında bu ülkenin genlerinde olan bir husustur ve Türkiye bugünkü yumuşak gücünü söz konusu kamu diplomasisi uygulamalarından almaktadır.

Kamu diplomasisi faaliyetleri, dünyada ve ülkemizde giderek yaygınlaşmaktadır. Nitekim 30 Ocak 2010 tarihli dönemin Başbakanlık genelgesiyle Türkiye'de bir Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kurulmuştur. Bir tespit olarak şunu belirtelim ki, devletler kamu diplomasisi uygulamasında akademik araştırmaların önünde gitmektedirler.

Yapılan kamu diplomasisi tanımı ışığında, devletlerin dış politikalarının ne şekilde belirlendiğini ortaya koymak gerekmektedir. Çünkü bu noktadan itibaren, bir sonraki aşama olan kamu diplomasisi faaliyetlerine geçilmiş olmaktadır. Hemen hemen bütün ülkelerin dış politikaları devletin resmî organları tarafından ve müştereken tespit edilmektedir. Bir devletin resmî dış politikası yani, hedefleri belirlendikten sonra bu maksadının tahakkuku için bütün unsurlar seferber edilmektedir. Biz burada, söz konusu icra unsurlarını kamu diplomasisi uygulama faaliyetleri olarak ele almaktayız. Böylece, devletlerin tespit edilmiş olan hedeflerini elde edebilmek için resmî organları tarafından yönlendirilen kamu diplomasisi faaliyetleri başlatılmış olmaktadır. Burada, kamuoyunun etki altına alınması çok önemli olmaktadır. Çünkü kamuoyları devletlerin dış politikada karar verme süreçleri üzerinde en etkili hususlardan birisidir. İnandırıcı olma, gerçekçi görünme toplumların ikna edilmesinde önemli bir kıstastır. Günümüz iletişim dünyasında olaylar çok kısa bir zaman içerisinde, dünya genelinde duyulabilmektedir. Bu maksatla, bahse konu uygulamalarda medyanın etkin rolü göz ardı edilmeden dikkate alınmalıdır.

Türkiye'nin söz konusu uygulamaya ihtiyacı bulunup bulunmadığı konusunda verilecek en uygun cevap şüphesiz ki, "evet" olacaktır. Tarihsel ve coğrafi olarak üç kıtadaki ülkeler ile bağları olan bir Türkiye'nin bu husustan sarfı nazar etmesi düşünülemez. Günümüz itibarıyla varılan noktada da, söz konusu uygulamaları görmekteyiz. Burada kısaca zikretmek gerekirse, başta TİKA olarak bilinen Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı olmak üzere, Türk Silahlı Kuvvetleri, TRT (TRT World, TRT Avaz, TRT Arabia), Diyanet İşleri Başkanlığı, Kızılay, AFAD vb. birçok vasıtası ile Türkiye uluslararası ortamda çok yönlü bir kamu diplomasisi faaliyeti yürütmektedir.

Tarihsel perspektiften bakıldığında, Doğu ve Güneydoğu Asya'da Türkiye'nin Japonya ile karşılıklı saygı ve hoşgörüyü dayanan bir diyalogu, Güney Kore ile ülkenin yok olma eşliğinden kurtarılmasında doğrudan katkı sağlayan ülkelere biri olması ve

Çin Halk Cumhuriyeti ile asırlar öncesinden komşuluk ilişkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Malezya ve Endonezya ile “halifelik” makamının sağlamış olduğu özel bir ayrıcalık sahibi olduğu bilinmektedir. Bu maksatla, Türkiye Cumhuriyeti devletinin Asya-Pasifik bölgesinde kamu diplomasisi uygulamaları bağlamında belirgin avantajlara sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu avantajların devletler arasında karşılıklı iş birliği mekanizmaları tesis temek yoluyla işlevsel hale getirilmesi için, bahse konu coğrafya özelinde yeni bir kamu diplomasisi mimarisine ihtiyaç duyulduğu yadsınmaz bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu itibarla, Asya Pasifik bölgesinde Türkiye'nin elinde çeşitli kamu diplomasisi uygulama araçları bulunmaktadır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yunus Emre Enstitüsü, Diyanet İşleri Başkanlığı ve bazı durumlarda Kızılay, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ile Türk Silahlı Kuvvetleri bunlar arasında yer almaktadır.

Uzun dönemli kamu diplomasisi vasıtası olan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın sağladığı eğitim ve burslar burada önemli bir yere sahiptir. Bu konu önemlidir diye ifade ettik, çünkü söz konusu kamu diplomasisi aracı az maliyetle çok fazla iş başarabilme kapasitesine sahiptir (YTB, 2021). Ayrıca, en uzun dönemli etkiye sahip dış politika araçlarından birisidir. Bugün Malezyalı ya da Endonezyalı bir öğrenciye lisans, yüksek lisans ya da doktora sürecinde yatırım yapmak onun ömrünün sonuna kadar etki altında kalması ve kadirşinaslık olarak ifade edeceğimiz bahse konu ülkeye karşı tutum ve davranış değişikliğini göstermesi demektir. Ancak burada yapılan en temel hata, eğitimlerini Türkiye'de alan bu güzide öğrencileri mezuniyetten sonra hiç arayıp sormamak ve onlar ile ilgilenmemek olacaktır. Hatta, yaşam süreçlerindeki kariyerleri boyunca onların içerisindeki parlak öğrencileri mümkünse desteklemek ve kendi ülke sistemleri içerisinde kritik görevlere gelmelerini sağlayacak tedbirleri almak hayati öneme sahip olacaktır. Bugün gelişmiş ülkeler olarak bilinen ABD ve bazı Batı Avrupa devletleri söz konusu eğitim faaliyetlerini çok ciddiye almakta ve dijital teknolojinin sunduğu veri tabanları vb. çeşitli imkânları da kullanarak ciddi kazanımlar elde edebilmektedir.

TİKA ise Türkiye'nin elindeki diğer bir güç sahibi kamu diplomasisi vasıtasıdır. TİKA'nın üç başkan yardımcısından birisi Doğu ve Güney Asya, Pasifik ve Latin Amerika Dairesi Başkanlığı olarak ihdas edilmiştir. Başkanlık Stratejik Plân çalışmaları kapsamında, temel politika ve önceliklerinden dördüncüsünü Doğu / Güney Asya ile Pasifik ve Latin Amerika'da Kalkınma ve İş Birliğini Geliştirmek olarak belirlemiştir. Bu itibarla, Başkanlık çeşitli coğrafyalarda program koordinasyon ofisleri açmış, 60 ülkede bulunan 62 koordinasyon ofisinden dördü Filipinler, Myanmar, Bangladeş ve Pakistan'ı da dahil edersek söz konusu coğrafyada açılmıştır.

TİKA tarafından icra edilen faaliyetlere örnek vermek gerekirse; 2020 yılında Filipinlerin Cotabato şehrinde bulunan Al Jameel Yetimhanesi'nde bulunan çocuklar için şehir dışında bulunan okuldan şehre gidebilmeleri için minibüs şeklinde bir servis aracı hibe edilmiş (TİKA Faaliyet Raporu, 2020: 121) ve Covid-19 pandemisiyle mücadele kapsamında maske ve diğer tıbbi koruyucu malzeme üretebilmek için Manila Belediyesi'ne 50 adet hızlı dikiş makinası ve ekipmanı hibe edilmiştir (TİKA Faaliyet Raporu, 2020: 141). Pakistan'da ise Karaçi ve Haydarabad şehirlerinde toplam dört adet su arıtma tesisi tesis edilmiş, yine Karaçi yakınlarındaki bir okula 400 öğrenci kapasiteli bir konferans salonu inşa edilmiş ve ayrıca iki kız okulu yenilenmiştir (TİKA Faaliyet Raporu, 2020: 105, 92). Myanmar'da bir hastaneye tıbbi cihaz tedariki sağlanmıştır (TİKA Faaliyet Raporu, 2020: 97).

Adını ünlü Türk şairi Yunus Emre'den alan Yunus Emre Enstitüsü, 5 Mayıs 2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş ve faaliyetlerine 2009 yılında başlamıştır. Türk kamu diplomasisinin önemli bir vasıtası konumunda olan ve Yunus Emre Vakfı'na bağlı olarak kurulan Enstitü'nün amacı, yurtdışında yaşayan diğer ülke vatandaşlarının Türkiye ve Türk kültürünü yakından tanımalarını ve Türk sanatlarını öğrenmelerini sağlamaktır. Asya Pasifik bölgesinde Japonya, Kore, Çin, Malezya, Avustralya ve Pakistan'da ofisleri bulunan Yunus Emre Enstitüsü bu bölgelerde Türkçe kurslarıyla dilimizi öğretmenin yanı sıra, Türk kültürünü ve el sanatlarını bu coğrafyalarda tanıtmaya amacını gütmektedir (Yunus Emre Enstitüsü, 2021).

Diyanet İşleri Başkanlığı da birçok ülkede faaliyet göstermektedir. Söz konusu faaliyetlerini Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü altında yer alan beş daire başkanlığı ile yürütmektedir. Başkanlığın Asya Pasifik bölgesinde Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sağlayan icraatları arasında uluslararası toplantı ve sempozyum düzenlemek, çeşitli altyapı projeleri gerçekleştirmek, yurtdışında vekaletle kurban kesim organizasyonları tertip etmek, uluslararası ilâhiyat programı kapsamında ve dışında ilâhiyat alanında lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimi için yabancı öğrencilere burs imkânları sağlamak, yabancı uyruklu Müslüman gençlere yönelik değerler eğitimi projesi kapsamında öğrencileri Türkiye'de belirli bir süre misafir etmek, yine yabancı uyruklu din görevlilerine Türkiye'de hizmet içi eğitim kursları vermek, çeşitli dini yayınların yabancı dillere çevrilerek yurtdışında dağıtılması projesi, kardeş şehir projeleri kapsamında ilgili ülkelerde cami ve mescit gibi ibadethane inşaatları ve restorasyonları icra etmek gibi faaliyetler yer almaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye'nin Asya-Pasifik bölgesinde farklı dinamiklerle de kamu diplomasisi faaliyetleri yürüttüğünü ifade edebiliriz. Ankara Üniversitesi bünyesindeki Asya Pasifik Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi bu konuda çalışmalar yapan önemli bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (APAM, 2021). İlâve olarak

yine, Ankara Üniversitesi'nin Tayvan'ın başkenti Taipei'de National Chengchi Üniversitesi'nde Türkçe dilini öğreten bir bölüm mevcuttur (Ankara Üniversitesi, 2021). Bu bölümde Türkiye'den giden hocalar görev yapmakta, örneğin iki sene öncesine kadar Ankara Üniversitesi'nden bir öğretim üyesi bulunmakta iken, bugün Gazi Üniversitesi'nden bir akademisyen, söz konusu Türkçe derslerini vermektedir. Hatta, 2017 yılında bu satırların yazarı Taipei'de bir konferans amacıyla bulunurken, üniversitede söz konusu Türkçe sınıfı ziyaret edilmiş ve daha önce Türkiye'de hiç bulunmamış Tayvanlı öğrenciler ile Türkçe diyaloga girilebilmiştir. Bu durum Türk kamu diplomasisi açısından önemli bir husus olarak hafızalardaki yerini almıştır. Tayvan ile Türkiye arasındaki bu eğitim birlikteliği Türkiye'nin kamu diplomasisi pratiklerinin, aslında işbirlikleri yoluyla geliştiğinin önemli bir göstergesi olmaktadır.

Sonuç

Netice itibarıyla, kamu diplomasisi uygun araçlarla etkili şekilde uygulandığında devletin normal diplomatik kanallarının daha rahat çalışmasını sağlamakta ve toplumların birbirlerini daha rahat algılamasında önemli bir araç olmaktadır. Bu resmi kanallarda meydana gelen tıkanıklıkların aynı damarlarda kanın akmasına engel olan tıkanıklıklarda olduğu gibi "anjyio" yapılarak açılmasına benzer biçimde açılmasına ve sorunun bir şekilde çözümlenmesine katkı yapmaktadır. Asya-Pasifik bölgesi de her ne kadar Türkiye'ye uzak gibi görünse de, bugünün teknolojik dünyasında artık yeryüzünde uzak bir nokta kalmadığı gerçeğinden hareketle bizlere çok yakın olmaktadır. Karşılıklı anlayış ve iş birliğini geliştiren önemli bir araç olan kamu diplomasisi faaliyetleri de bu kapsamda her geçen gün önemini artırmaya devam edecektir.

Kaynakça

- Ankara Üniversitesi (2021), "Tayvanlı Öğrenciler Üniversitemizde", (Nisan 20) <https://www.ankara.edu.tr/tayvanli-ogrenciler-universitemizde/>
- APAM (2021), "Ankara Üniversitesi Asya-Pasifik Çalışmaları uygulama ve Araştırma Merkezi" (Nisan 28) <http://apam.ankara.edu.tr/>
- Karadağ, Haluk (2016). Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut: Kamu Diplomasisi. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Nye, Joseph S. (2003) Amerikan Gücünün Paradoksu, çev. Gürol Koca, İstanbul, Literatür Yayınları.
- TİKA Faaliyet Raporu (2020), "Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı 2020 Yılı Raporu", (Nisan 2021) <https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%202020/TIKAFaaliyet2020Web.pdf>
- Toffler, Alvin. (2008) Üçüncü Dalga, çev. Selim Yeniçeri, İstanbul, Koridor Yayınları.
- YTB (2021) "Yurt dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı", (Mayıs 07). <https://www.ytb.gov.tr/>
- Yunus Emre Enstitüsü (2021), "Kurumsal-Yunus Emre Enstitüsü" (Mayıs 09) <https://www.yee.org.tr/>